

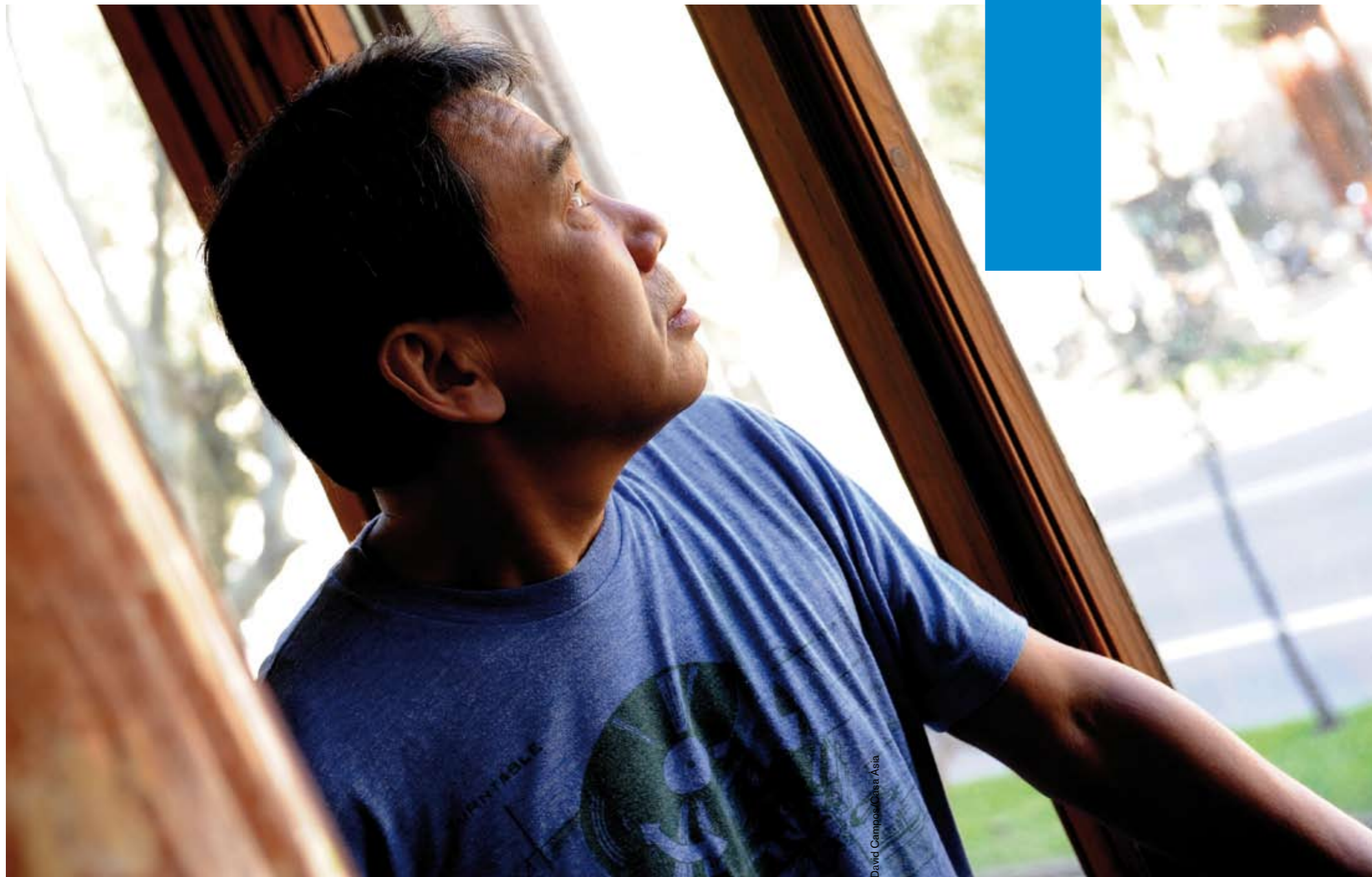
“CUANDO ESCRIBO, VIAJO AL LADO OSCURO DEL CEREBRO”
“WHEN I WRITE, I TRAVEL TO THE DARK SIDE OF THE BRAIN”

EL PERSONATGE

HARUKI MURAKAMI: “QUAN ESCRIC, VIATJO A LA PART FOSCA DEL CERVELL”

Albert Nolla

Traductor i tutor dels Estudis de l'Àsia Oriental de la UOC / Traductor y tutor de los Estudios de Asia Oriental de la UOC / [Translator and tutor of East Asian Studies](#) /

David Campos/Casa Àsia

David Campos, foto cedida per Casa Àsia

L'escriptor japonès Haruki Murakami (Kyoto, 1949) va visitar per primer cop el nostre país de manera oficial el passat mes de març. El que no havien aconseguit ni les seves editorials ni les institucions més prestigioses, ho va fer realitat un modest institut de Galícia que va convidar-lo a l'acte de lliurament del premi San Clemente, concedit mitjançant una votació popular entre estudiants de batxillerat de diversos centres gallecs. Aprofitant la presència de Murakami a Galícia, les editorials que publiquen la seva obra a casa nostra (Empúries en català i Tusquets en castellà) van organitzar diversos actes a Barcelona –una roda de premsa, algunes entrevistes i una xerrada pública amb la directora de cinema Isabel Coixet– que els mitjans van cobrir a bastament. Paral·lelament, també es va celebrar un sopar amb els editors i els traductors de la seva obra, al qual vaig tenir el plaer d'assistir.

>>

El escritor japonés Haruki Murakami (Kioto, 1949) visitó por vez primera nuestro país de manera oficial el pasado mes de marzo. Lo que no habían conseguido ni sus editoriales, ni las instituciones más prestigiosas, lo hizo realidad un modesto instituto de Galicia, que lo invitó al acto de entrega del premio San Clemente, concedido por votación popular entre estudiantes de bachillerato de distintos centros gallegos. Aprovechando la presencia de Murakami en Galicia, las editoriales que publican su obra en nuestro país (Empúries en catalán y Tusquets en castellano) organizaron varios actos en Barcelona –una rueda de prensa, algunas entrevistas y una charla pública con la directora de cine Isabel Coixet– que los medios cubrieron generosamente. Paralelamente, también se celebró una cena con los editores y los traductores de su obra, a la que tuve el placer de asistir.

>>

Japanese writer Haruki Murakami (Kyoto, 1949) made his first official visit to Spain last March. What not even his publishers or the most prestigious institutions had managed to achieve, a modest institute in Galicia did when it invited him to the awards ceremony for the San Clemente prize granted through a popular vote among upper secondary students in a variety of Galician schools. Taking advantage of Murakami's presence in Galicia, the publishing houses that issue his works in Spain (Empúries in Catalan and Tusquets in Spanish) organised several events in Barcelona – a press conference, interviews and a public talk with film director Isabel Coixet – that the media eagerly covered. In parallel, a dinner was also held with the publishers and translators of his works, which I had the pleasure of attending.

It goes without saying that personally meeting one of the authors you translate is always a memorable occasion for a translator, but I

>>

Para un traductor, conocer personalmente a uno de los autores a los que traduces es siempre una ocasión memorable

≤

No cal dir que per a un traductor el fet de conèixer personalment un dels autors a qui tradueixes és sempre una ocasió memorable, però diria que en el cas de Murakami el moment va ser encara més especial per diversos motius. En primer lloc, perquè es tracta d'un autor a qui fa més de deu anys que segueixo i admiro, de quan estudiava a Tòquio i em van recomanar una novel·la titulada *Noruei no mori* (que aquí hem acabat coneixent com a *Tòquio blues*). En segon lloc, perquè, juntament amb Paul Auster, Murakami és l'escriptor de qui més títols he traslladat fins ara al català, i per tant l'autor que més hores m'ha acompanyat en aquesta tasca estranya i solitària que és la traducció. I, en tercer lloc, perquè va ser el mateix Murakami –traductor ell també– qui va demanar expressament a les editorials conèixer les persones que versionem els seus llibres en castellà (Lourdes Porta i Junichi Matsuura) i en català.

≥

Huelga decir que, para un traductor, conocer personalmente a uno de los autores a los que traduces siempre es una ocasión memorable, aunque me atrevería a decir que, en el caso de Murakami, el momento fue más especial si cabe por varios motivos. En primer lugar, porque es un autor al que hace más de diez años que sigo y admiro, desde la época en que estudiaba en Tokio y me recomendaron una novela titulada *Noruei no mori* (que aquí hemos acabado conociendo como *Tokio blues*). En segundo lugar, porque Murakami es, junto con Paul Auster, el escritor de quien más libros he traducido al catalán y, por tanto, el autor que durante más horas me ha acompañado en esta extraña y solitaria tarea de la traducción. En tercer lugar, porque fue el propio Murakami –también traductor– quien pidió expresamente conocer a las personas que versionamos sus libros en castellano (Lourdes Porta y Junichi Matsuura) y catalán.

≤

would venture to say that in the case of Murakami it was even more special for several reasons. First of all because he is an author whom I have followed and admired for more than ten years, from back when I was studying in Tokyo and someone recommended that I read the novel *Noruei no mori* (*Norwegian Wood*). Secondly, because along with Paul Auster, Murakami is the writer with the most titles I have translated into Catalan to date, and therefore the author who has accompanied me the most hours in this strange and solitary pursuit that is translation. And thirdly, because it was Murakami himself – a translator as well – who specifically asked the publishing houses to introduce him to the people who render his books in Spanish (Lourdes Porta and Junichi Matsuura) and Catalan.

During the dinner, as well as at his other public appearances, Murakami proved to be an extremely down-to-earth, shy, affable person

who was interested in the country he was visiting and the people he met. In fact, one of the first things that the Japanese author did once we had been introduced and seated at the table was to thank us for the jobs we do and ask us about the coexistence of two languages in a single city. “I know there are different languages in Spain,” he told us, “and I understand that my books are published in Catalan in Barcelona and in Spanish in Madrid. But what I don't quite get is why they are published in two languages in Barcelona.” After we explained the situation of language and publishing in our country to the best of our ability, Murakami also expressed his interest in our history, literature and art (especially in Picasso and Dalí, whose museums he visited on his trip).

During his stay in Barcelona, the author of *Kafka on the Shore* and *After Dark* also made it clear that he loves solitude and feels happier

1

Durant el sopar, així com durant la resta d'aparicions públiques, Murakami es va mostrar com una persona extremament senzilla, tímida i afable, interessada pel país que visitava i per la gent a qui coneixia. De fet, una de les primeres coses que l'autor japonès va fer un cop vam estar presentats i asseguts a taula, va ser agrair-nos la feina que fem i preguntar-nos per la coexistència de les dues llengües en una mateixa ciutat. “Ja sé que a Espanya hi ha diferents llengües”, ens va dir, “i entendria que els meus llibres es publicuessin en català a Barcelona i en castellà a Madrid. El que no acabo d'entendre, però, és que es publiquin en les dues llengües a Barcelona.” Després que li expliquéssim tan bé com vam saber la situació lingüística i editorial del nostre país, Murakami també va mostrar interès per la història, la literatura i l'art de casa nostra (sobretot per les figures de Picasso i Dalí, els museus dels quals va visitar durant la seva estada).

por las figuras de Picasso y Dalí, cuyos museos visitó durante su estancia).

Durante su paso por Barcelona, el autor de *Kafka en la playa* o *After Dark* también dejó claro que es un personaje amante de la soledad, que se siente más cómodo en su mundo privado que en las apariciones públicas. Tal y como él mismo comentó, todas sus aficiones –ya sean la lectura, la música o el footing– son actividades que se pueden hacer en solitario. Y precisamente no desaprovechó los días pasados en la capital catalana para poner en práctica dos de estas aficiones, rebuscando entre los discos de jazz en el mercado de Sant Antoni y corriendo por el muelle y la playa de la Barceloneta. Según explicó él mismo, “hace casi treinta años que corro al menos seis veces por semana, ya que para escribir novelas largas hay que estar preparado física y mentalmente”. “Cuando tienes veinte o

in his private world than in public appearances. As he himself pointed out, all of his hobbies – reading, music and jogging – are solitary activities. And he precisely made use of his time here in Barcelona to practise two of these pursuits, rummaging through jazz records at the Sant Antoni market and jogging along Barceloneta's wharf and beach. As Murakami explained, “I've been running at least six times a week for around 30 years, because you have to be physically and mentally fit to write long novels. When you're 20 or 30,” he continued, “you can do whatever you like, but once you hit 50 or 60, you have to stay in shape to keep writing. Running helps me keep going.” In fact, his next title to be released in translation in Catalonia is the essay *What I Talk about When I Talk about Running*, in which Murakami compares the act of running a long-distance race with the process of writing a novel. Both things, he sustains in the

1. Noruei no mori / Tòquio Blues / Tokio Blues / [Norwegian Wood](#) /
2. Umibe no Kafuka / Kafka a la platja / Kafka en la orilla / [Kafka on the Shore](#) /
3. Hitsuji wo meguru bouken / La caza del carnero salvaje / [The Wild Sheep Chase](#) /
4. Hashiru koto ni tsuite kataru koto boku no kataru koto / De què parlo quan parlo de córrer / [What I Talk About When I Talk About Running](#) /
5. Kami no kodomotachi wa minna odoru / [After the Quake](#) /

En el seu pas per Barcelona, l'autor de *Kafka a la platja* o *After Dark* també va deixar clar que és un personatge amant de la solitud, que se sent més a gust en el seu món privat que no pas en les aparicions públiques. Tal com ell mateix va remarcar, totes les seves aficions –ja siguin la lectura, la música o el fúting– són activitats que es poden fer en solitari. I precisament no va desaproveitar els dies que va ser a la capital catalana per posar en pràctica dues d'aquestes aficions, remenant discos de jazz al mercat de Sant Antoni i corrent pel moll i la platja de la Barceloneta. Segons ell mateix va explicar, “fa gairebé trenta anys que corro almenys sis cops per setmana, ja que per escriure novel·les llargues cal estar preparat físicament i mentalment”. “Quan tens vint o trenta anys”, va prosseguir, “pots fer-ho com vulguis, però als cinquanta o seixanta t'has d'entrenar molt per continuar escrivint. Córrer m'ajuda a tirar endavant.” De fet, el

≥

treinta años”, prosiguió, “puedes hacerlo como te plazca pero, a los cincuenta o a los sesenta, has de entrenarte mucho para seguir escribiendo. Correr me ayuda a seguir adelante.” De hecho, el próximo título que aparecerá aquí es el ensayo *De qué hablo cuando hablo de correr*, en el que Murakami compara el hecho de correr una carrera de larga distancia con el proceso de escribir una novela. Tanto una cosa como la otra, sostiene en el ensayo que tengo ahora mismo en mi escritorio, hay que afrontarlas con concentración y confianza, con la convicción de que podemos llegar hasta el final.

Para mantener la concentración, Murakami contó que se levanta cada día a las cuatro de la mañana y que se pone a trabajar rodeado de silencio, sin que nada, ni siquiera la música, se interponga entre él y sus palabras. “La música también me ayuda a escribir, pero cuando escribo no escucho música porque debo concentrarme”, puntualizó.

≥

essay I've got on my desk as I write this, must be tackled with concentration and confidence, with the conviction that you can reach the finish line.

To sustain his concentration, Murakami explained that he gets up at four every morning and sits down to work in silence, allowing nothing to come between him and his words, not even music. “Music also helps me write, but when I write I don't listen to it because I have to concentrate,” he clarified. “When I'm not writing, however, I listen to a lot of music, all the different styles I like: classic, pop, jazz, etc. Then, when I sit down to write, I try to make my writing have a certain rhythm, a rhythm I have in my mind. Sometimes I even play the keys on the computer keyboard as if they were piano keys.”

When the conversation drifted towards his literature, Murakami explained that what he does when he writes is travel to the dark side

≥

2

escrib, en canvi, n’escolto molta, i de tots els gèneres que m’agraden: clàssica, pop, jazz, etc. Llavors, quan em poso a escriure, intento que la meua escriptura tingui un ritme determinat, un ritme que tinc dins el cap. A vegades fins i tot pico les tecles de l’ordinador com si fossin les tecles d’un piano.”

Quan la conversa va derivar cap a la seva literatura, Murakami va explicar que el que fa quan escriu és viatjar a la part fosca del cervell, i que a vegades el que hi troba no li agrada, li repugna o li fa por, però sent que ha d’escriure-ho perquè existeix. “Després”, va afegir amb la seva proverbial ironia, “sempre en torno, perquè sóc un professional, i perquè si no tornés no hi hauria novel·les.” Pel que fa al seu estil literari, Murakami va assegurar que el que intenta per sobre de tot és “parlar de qüestions difícils de la manera més senzilla i més planera possible”. Per això, vam convenir, la seva prosa és fluida i

≤

“Cuando no escribo, en cambio, escucho mucha música, y de todos los géneros que me gustan: clásica, pop, jazz, etc. Cuando me pongo a escribir, intento que mi escritura tenga un ritmo determinado, un ritmo que ya tengo en la cabeza. A veces, incluso pulso las teclas del ordenador como si fueran las teclas de un piano.”

Cuando la charla derivó hacia su literatura, Murakami explicó que, lo que hace cuando escribe, es viajar al lado oscuro del cerebro y que, a veces, lo que ahí encuentra no le gusta, le repugna o le asusta, pero siente que debe escribirlo porque es algo que existe. “Después”, añadió con su proverbial ironía, “siempre vuelvo, porque soy un profesional, y porque si no volviera no habría novelas.” Sobre su estilo literario, Murakami aseguró que, por encima de todo, lo que intenta es “hablar de cuestiones difíciles de la manera más sencilla y más accesible posible”. Por eso, convinimos, su prosa es fluida y

Murakami proved to be an extremely down-to-earth, shy, affable person

≤

of the brain, and that he doesn’t always like what he finds; it repels or scares him, but he feels compelled to write it because it exists. “Afterwards,” he added with his proverbial irony, “I always come back, because I’m a professional and if I didn’t there wouldn’t be any novels.” With regard to his literary style, Murakami claimed that

≤

pròxim títol que apareixerà traduït a casa nostra és l’assaig *De què parlo quan parlo de córrer*, en què Murakami compara el fet de córrer una cursa de llarga distància amb el procés d’escriure una novel·la. Tant una cosa com l’altra, sosté en l’assaig que tinc ara mateix sobre l’escriptori, cal afrontar-les amb concentració i confiança, amb el convenciment de poder arribar fins al final.

Per mantenir la concentració, Murakami va explicar que es lleva cada dia a les quatre de la matinada i que es posa a treballar envoltat de silenci, sense que res no s’interposi entre ell i les seves paraules, ni tan sols la música. “La música també m’ajuda a escriure, però quan escric no n’escolto perquè m’he de concentrar”, va aclarir. “Quan no

3

4

Murakami es va mostrar com una persona extremament senzilla, tímida i afable

Murakami se mostró como una persona extremadamente sencilla, tímida y afable

5

fàcil de traduir, a diferència de la d’autors japonesos més clàssics, com ara Kawabata, Mishima o Tanizaki, l’estil dels quals no és ni de bon tros tan clar ni tan precís com el seu. Murakami també es va mostrar una mica decebut pel fet que aquesta claredat lingüística faci justament que els crítics japonesos no es prenguin prou seriosament la seva obra.

D’altra banda, Murakami va donar mostres d’estar una mica aclaparat per la dimensió pública que ha adquirit la seva obra i el seu personatge els últims anys. De fet, va aparèixer en tot moment acompanyat de la seva esposa Yoko, una senyora menuda, elegant i discreta amb qui és casat des de l’època en què tots dos estudiaven a la universitat i que, pel que sembla, té una forta influència en la vida pública del seu marit. Una anècdota que il·lustra el control que Murakami intenta mantenir sobre la seva obra amb la col·laboració

fácil de traducir, a diferencia de la de autores japoneses más clásicos, como Kawabata, Mishima o Tanizaki, cuyo estilo no es, ni mucho menos, ni tan claro, ni tan preciso como el de Murakami. También se mostró un poco decepcionado porque sea precisamente esta claridad lingüística lo que haya llevado a los críticos japoneses a no tomarse su obra demasiado en serio.

Por otro lado, Murakami dio muestras de estar un poco abrumado por la dimensión pública que ha adquirido su obra y su personaje durante los últimos años. De hecho, apareció en todo momento acompañado por su esposa Yoko, una señora pequeña, elegante y discreta con la que lleva casado desde que ambos estudiaban en la universidad y que, por lo que parece, ejerce una poderosa influencia en la vida pública de su marido. Una anécdota que ilustra el control que Murakami, con la colaboración de su esposa, intenta mantener

what he tries to achieve more than anything is to “address difficult questions in the simplest, plainest way possible.” For this reason, we agreed, his prose is fluid and easy to translate, unlike the prose of more classical Japanese authors like Kawabata, Mishima and Tanizaki, whose style is nowhere near as clear and precise as his. Murakami also expressed his disappointment that precisely this linguistic clarity leads Japanese critics to not take his oeuvre too seriously.

On the other hand, Murakami showed signs of being slightly overwhelmed by the public dimension that his works and he himself personally have taken on in recent years. In fact, he was always accompanied by his wife, Yoko, a tiny, elegant, discreet woman with whom he has been married since the days when they were both university students. She seems to exert a heavy influence on her husband’s public life. One incident that illustrates how Murakami

de la seva esposa va tenir lloc cap al final del sopar, quan la majoria d’assistents no vam poder resistir la temptació de demanar-li que ens signés algun dels seus llibres. Quan una representant de l’editorial Empúries va deixar sobre la taula la traducció catalana de l’últim títol publicat, *After Dark*, la Yoko de seguida va allargar la mà per agafar-lo d’entre la pila de llibres que s’esperaven per ser signats i el va mostrar al seu marit. “Mira, aquest encara no l’havíem vist”, va dir. L’editorial es va comprometre a fer-los-en arribar un exemplar l’endemà mateix.

Sigui com sigui, en el seu pas per Barcelona Murakami va deixar clar que té corda per estona i que està disposat a continuar escrivint explorant el cantó més fosc de la nostra existència. Per la part que em toca, intentaré mantenir-me en forma per fer la meua feina i poder arribar fins al final dels nous reptes que ens planteja. ■

sobre su obra se produjo en las postrimerías de la cena, cuando la mayoría de asistentes no pudimos resistir la tentación de pedirle que nos dedicara alguno de sus libros. Cuando una representante de la editorial Empúries dejó sobre la mesa la traducción catalana de su último título publicado, *After Dark*, Yoko rápidamente estiró la mano para cogerlo de entre el montón de libros que esperaban para ser dedicados y se lo mostró a su marido. “Mira, este todavía no lo habíamos visto”, dijo. La editorial se comprometió a hacerles llegar un ejemplar al día siguiente.

Sea como fuere, en su paso por Barcelona, Murakami dejó claro que tiene cuerda para rato y que está dispuesto a seguir escribiendo y explorando el lado más oscuro de nuestra existencia. Por lo que a mí respecta, intentaré mantenerme en forma para hacer mi trabajo y poder llegar hasta el final de los nuevos retos que nos plantea. ■

tries to keep control over his works with the help of his wife took place at the end of the dinner, when most of us attending couldn’t resist the temptation to ask him to sign our books. When the representative from the Empúries publishing house left the Catalan translation of his latest title published, *After Dark*, on the table, Yoko immediately, reached out and took it from the pile of books waiting to be signed and showed it to her husband. “Look, we haven’t seen this one yet,” she said. The publishing house rep promised to send them a copy the very next day.

Regardless, during his stay in Barcelona Murakami stated clearly that he’s in it for the long haul and that he is willing to keep writing to explore the darkest corners of our existence. As for myself, I’ll try to keep fit for my job and reach the finish line of the new challenges he throws at us. ■